

**Význam probádání nerostného světa pro zemský vývoj člověka.
Záclona před přírodní májou a před tajemstvími duše. Nebezpečí
objektivního okultismu (uchopení silami zkázy) a subjektivní
mystiky (skrčení se do lidského nitra, sobectví).
Základní povaha duchovní vědy. (24. 10. 1915)**

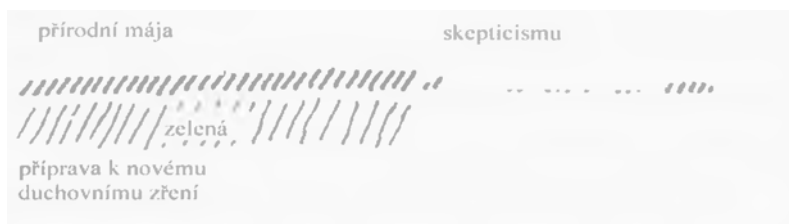
Rudolf Steiner

Milí přátelé,

když si vzpomenete na to, co jsem se včera pokusil vykládat, pak si budete moci říci. že vystoupení materialismu (neříkám materialistického světového názoru, nýbrž materialismu) má vlastně velmi dobré stránky. Co je však zlé, záleží v tom, že se materialismus činí podkladem světového názoru. Dobrá stránka materialismu spočívá v tom, že se ho používá jako metody ke zkoumání vnějších jevů fyzicko-smyslového světa, který, jak jste viděli, je nám za zemské doby dán jakožto nerostný svět. A tento nerostný svět je pro zemský vývoj obzvláště důležitý. A také je důležité pro zemský vývoj, že člověk prodělává své vtělení ve hmotně-nerost- ním světě, že tím zároveň prodělává rozvoj těch schopností, kterých můžeme dosáhnout jenom tehdy, když máme nerostně-fyzic- ké tělo. Je nemožné pro jakoukoli bytost ve světě, aby si schopnosti, které má získat člověk za své pozemské doby co do své inteligence a své svobodné vůle, získala jiným způsobem než tím, že taková duševní bytost, jako je člověk, prodělává tuto zemskou dobu, že je vtělena v mineralizovaném těle.

Protiváha k našemu vývoji v mineralizovaném pozemském těle vytváří se v člověku tím, že stále znovu prodělává život mezi smrtí a novým narozením, život duše bez takového mineralizovaného těla. Možno říci. že člověk musí spolu prodělávat na Zemi mnohé, co je mu škodlivé, a sice jenom proto, že má mineralizované tělo. Ale co jaksi ke své kosmické škodě prodělává tím, že je vtělen v mineralizovaném těle, to všecko vyvažuje se tím. co prodělává mezi smrtí a novým narozením, když není ztělesněn, nýbrž zdu- ševněn (verseeligt) - použijeme-li tohoto slova ve správném smyslu. (V němčině znamená „verseeligt“ také blažený, do blaženosti vešlý - pozn. překladatele.) Zkoumat to, co nerosty, rostliny, zvířata a lidé přijali nerostného, to přísluší materialistické metodě, a když člověk během staletí používá tuto materialistickou metodu, osvojuje si vlastně to, co si během pozemského vývoje musí osvojit. Způsoby zkoumání, které předcházely materialistické metodě, byly všechny ovlivněny jasnovidným dědictvím, které člověk převzal ze svých dřívějších vývojových stavů. Až člověk po naší páté poatlantské době a během celé naší poatlantské epochy prodělá v podstatě svůj nerostný vývoj, když vstoupí zase do nového vývoje, pak bude muset stát zase duchovnímu světu tak blízko, že inteligenci, kterou je obmyšlen, bude již muset mít osvojenou během pozemské doby. A rovněž tak tu míru svobodné vůle, která je mu určena, bude již muset mít osvojenou.

Takto pozorována znamená materialistická metoda něco velmi významného, ale musí zůstat metodou, metodou zkoumání vnějšího fyzického, hmotného světa. Ta má zde ve vyšším smyslu svůj význam, ba svůj velký význam. Má v sobě to dobré, že člověk, když vnímá čistě v minerálním světě, zkoumá a rozvíjí činnost v minerálním světě, rozvíjí postupně svoji svobodnou vůli. Neboť jak člověk stojí takto v minerálním světě, zakrývá se mu. co je vlastně podkladem minerálně-fyzického světa, co vlastně tento svět je. Už jsme poznali, na co člověk přijde, jestliže sprádáním teorií zůstává ve fyzicky-smyslových vjemech - přijde k atomistice. Viděli jsme také, že atomistika není nic jiného, nežli subjektivní klam lidí. Ale kdybychom skrze tyto malé lži vyšli do skutečného světa, tak tam, kde člověk, který se nechá klamat a hledá atomy, našel by Ahrimana s jeho bytostmi. Neboť vlivem těchto bytostí přijde člověk k tomu, aby rozvíjel ničivé síly, neboť ty jsou také kosmickými bytostmi. přírodní mája skepticismu

Tak můžeme vidět, jak se to má s touto materialistickou metodou. Ta poskytuje člověku klam, máju, ale tento klam je pro člověka dokonce příznivý, neboť v okamžiku, kdy prohlédne tento klam, vnikne nejprve do říše Ahrimana a jeho duchovních bytostí, které usilu jí o ničení, usmrcování, které způsobují, že v jeho vlastní lidské přirozenosti rozvíjejí se ničivé síly až do určité rafinovanosti. Jmenovitě rozum, čistě vnější chytrost jsou mocnostmi, do jejichž dosahu člověk přijde, vytvářeny tak, že se člověk stává rafinovaně chytrým. Ale když tyto bytosti poznáme, je také dána snaha zřídít snadnou hradbu v době, kdy může Ahriman vpadnout, aby později vešel člověk jednou bez ohrožení do této říše Ahrimanovy.

Tak můžeme vidět, jak materialističtí přírodovědci nebo přírodní filosofové poslouchají velmi oprávněný instinkt. Ti si říkají (ovšemže ne skutečně, ale můžeme to tak symbolicky vyjádřit): „Strážci starých symbolů se neodvažovali udělat esoterické exoterickým a vydat lidem tajemství. My činíme něco velmi dobrého, když vedeme člověka jen až k zácloně a nikoli za ni.“ Činí to ovšem jen instinktivně, ale činí to. Vlastně prokazují lidstvu dobrou službu, neboť kdyby přírodovědci přišli na to, aby závoj, záclonu odhrnuli, tu by lidi seznámili se silami oněch ničivých bytostí, o kterých jsem včera mluvil - bytostí ve službě Ahrimanově. Následek toho by byl, že lidé ještě nepřipraveni by převzali síly, které přicházejí z této strany. A s těmito silami by lidé velmi mnoho dokázali, jenže všechno ve službě ničení, ve službě usmrcování dobrého. Tedy i nevědomost, ve které je člověk ponecháván přírodovědeckým světovým názorem, má v určitém ohledu v sobě něco dobrého.

To je jedna stránka věci. Ale je tu ještě druhá stránka. Aby člověk mohl žít v tomto světě klamů, do kterého je instinktivně vlivem přírodopytu přesazen, musí v něm žít nějakou dobu, po staletí. Máme již jistý počet staletí, ve kterých člověk v tomto klamu žije. Ano, ale to nepřechází jen tak beze všeho kolem lidské přirozenosti! Člověk přece když žije v klamu vzhledem k nějaké věci, nežije pak ve skutečnosti, sžívá se s klamem. Tento klam neuchvacuje jeho duševní sílu tak silně, jak by byla uchváčena skutečností, následkem toho se v lidské duši postupně vynořuje pochybnost za pochybností, které se, jak jsem právě naznačil, také uplatnily v této souvislosti.

Významní přírodopytci vystavěli „ignorabismus“. Devatenácté století ve své druhé polovině vyneslo na povrch již všecko, co je možno nazvat „vžitím se do spousty pochybností“. Ale pravda je, že stojíme před dobou, která bude přivedena tím, že člověk žije stále více a více v klamu a domnívá se, že v tom, co je před ním, má skutečnost. Stále více se vžívá do materialismu jakožto světového názoru, ale stále více budou o tom vznikat pochybnosti. A nebude to dlouho trvat a budou všude v každé lidské duši žít samé pochybnosti vlivem přírodovědecké filosofie. Lidé by pak nemohli vůbec nic pevně držet, museli by o každém problému, každém úkolu mít spoustu pochybností. Skepticismus by se stal nesmírným mořem, ve kterém by lidská duše musela utonout. Je úkolem duchovní vědy, aby něco takového bylo poznáno, aby bylo poznáno, jak se chce rozlít nesmírné moře skepticismu, pochybovačnosti, ve kterém by lidská duše utonula. A její další úlohou je v> stavět hráze, aby tato pochybovačnost, toto moře skepticismu se nemohlo rozlít.

Stojíme zde před vyhlídkou na něco, co na lidi jistě přijde, jestliže přírodovědecká nauka bude dále trvat jako světový názor. To, co nyní říkám, souvisí s hlubokým tajemstvím, že ve vnějším smyslovém světě vše, co se v něm vyžívá, se musí vyžívat ve dvojnosti. Číslo dvě je číslem zjevení, řekl jsem jednou. Číslo dvě je číslo, které ovládá celé smyslové zjevení. Ale také jen pro smyslové zjevení má číslo dvě význam.

Ve světě zjevení je tomu vždycky tak, že musíme říci, že se prodělává určitý vývoj. Vezměme vývoj přírodní máji. Chci to, co zde kreslím, nazvat přírodní májou, která se zvolna pohybovala vzhůru od vzniku přírodovědeckého světového názoru a dosáhla v 19. století vrcholu. Ale že lidé v této máji žijí, má za následek, že v určitém ohledu se děje současně ještě něco jiného: příprava pro jiný názor, pro vniknutí do skutečnosti. Připravuje se to v podvědomí a musí se předem učinit opatření, aby příští vývoj vešel do skutečnosti, jinak půjde přírodní mája dále jakožto skepticismus. jako největší pochybovačnost, o které můžeme říci, že kdyby nepřišla duchovní věda, pak by do ní člověk přicházel stále více. S duchovní vědou nastupuje na místo toho, co by v lidské duši zaujaly pochybnosti, co by lidskou duši přivedlo k utonutí, nastupuje to, co lidé potřebují.

Vidíte, že je zde dvojnost. Přírodní mája jde dále, ale pod ní je zelený život, příprava pro duchovní vědu. Všechno ve smyslovém světě postupuje ve dvojnosti. Proto říká okultista, že číslo dvě je číslo smyslového zjevení. V okamžiku, kdy ze smyslového světa vstoupíme do jiného světa, nemá číslo dvě tento význam, a jdeme falešnou cestou, jestliže chceme vyšší světy charakterizovat bezprostředně dvojnosti. Jenom základní zákon fyzicky-smyslového světa můžeme charakterizovat dvojnosti. Ve vyšším světě, chce-me-li vyjít z čísla, musíme si ujasnit, že musíme vyjít z trojnosti. a že tato trojnost nejprve ovládá všecko právě tak, jako je smyslový svět ovládán dvojnosti. Jako je smyslový svět ovládán dvojnosti, právě tak máme v duchovních světech co činit s trojností.

To někdy není nedůležité vědět. Když někdo řekne, že magie se rozpadá na bílou a černou magii, tedy postavil dvojnost. Ale taková dvojnost může mít význam jenom pro smyslový svět, ten někdo tedy ihned ukazuje, že nemá pojem o základních zákonech duchovního světa, neboť v duchovním světě by nikdy nemohl položit za základ číslo dvě. Jako je pravda, že ve fyzicky-smyslovém světě musíme položit za základ číslo dvě, tak je pravda, že v nadsmyslovém světě nemáme nikdy co činit s číslem dvě.

Přítom je zde ale příbuznost člověka s celým vesmírem. Člověk, jak žije jakožto pozemský člověk, je (jak jsme často zdůrazňovali) přece mikrokosmos. Proto je nutné pro určité věci, abychom je poznali, odhalit vztah člověka k vesmíru. Poukazovali jsme na jeden fakt, na jednu skutečnost, že člověk, když prorazí záclonu přírody a vstoupí do světa, který je za ní, přijde na ahrimanské by-

tosti, na bytosti, které mají ničivou povahu. Tyto bytosti jsou vlastně nejprve ve světovém řádu ostrými nepřáteli lidské pozemské přirozenosti, takže jestliže se někdo s nimi následkem své slabosti spojí (což se může stát tak, jak jsem naznačil), spojuje se s nepřáteli pozemského člověka. Vstoupí skutečně do spojenectví s nepřáteli pozemského člověka, a toto spojenectví je určitým poměrem člověka k vesmíru zvláště podporováno.

Hledte, tyto bytosti, které jsou za záclonou přírody, jsou inteligentní. Mluvil jsem už dříve o lidské inteligenci, ale tyto bytosti mají svoje myšlenky, svoji inteligenci. Mají také citění, ačkoli je jiné, než lidské citění. A mají také chtění, ačkoli je také jiné, než lidské chtění, konají určité činy, které se zevně projevují v přírodních jevech. jejichž skutečně bytostný základ je však za záclonou.

Je pozoruhodná příbuznost mezi něčím v člověku a nejvyššími schopnostmi těchto bytostí. Chci to objasnit takto: Když člověk překročí práh duchovního světa a přistoupí k těmto bytostem, může mu to připadat, jakoby přišel do pekla. Ale na tom nesejde, jedná se o to, aby člověk, tento zážitek správně posoudil. Přítom musí být člověku nápadná vysoká, neobyčejná inteligence takových bytostí. Jsou neobyčejně chytré, moudré. V tom se projevuje jejich duševní síla. Ale tyto duševní síly, tyto vyšší síly těchto bytostí jsou všechny příbuzné se silami přirozenosti lidské. Co jsou smyslné pudy lidské, to jsou u těchto bytostí ty síly, které nám zvláště imponují. Je tedy příbuznost mezi nejnižšími silami lidskými a nejvyššími silami těchto duchovních bytostí. Proto vzniká pokušení v nižších silách. Když

člověk vstoupí do tohoto světa, tehdy vystoupí instinkty nejen nenávisti nebo podobné, protože tyto duchové to, co je nižší, vytahují ke svému vyššímu a svým vyšším působí i v lidském nižším. S těmito bytostmi není dobře možné uzavřít svazek, aniž bychom snížili svou přirozenost, aniž bychom určité smyslné pudy zvláště silně nevyvinuli.

To je jedna skutečnost, kterou je nutné velmi dobře uvážit, neboť ta nám ukazuje správně, jak si musíme představit svůj poměr k vesmíru. Zde jsou v naší vlastní přirozenosti nižší pudy. Ale tyto nižší pudy jsou síly, které jenom v nás lidech představují nižší pudy. Jakmile ony duchovní bytosti mají tyto síly, tu jsou tytéž pudy u nich vyššími silami. Ale tyto duchovní bytosti působí stále v naší přirozenosti. Jsou v ní stále. Podstatná věc duchovně-vědeckého pokroku záleží jenom v tom, že poznáváme, že víme, že zde jsou, takže můžeme říci: Máme svoje vyšší síly a máme svoje nižší síly a jako třetí poznáváme k tomu síly, které u nás jsou nízkými silami a u charakterizovaných bytostí jsou vyššími silami. To doplňuje dvojnost našeho světa, našich vyšších a nižších sil, na trojnost. Tím se již dotýkáme prahu duchovního světa, jestliže místo dvojnosti našich nižších a vyšších sil se dotýkáme této trojnosti.

Řekl jsem vám již, že v naší přítomné době je nemožné, učinit něco podobného, jako to učinil otec Antonín s Pavlem Prošťáčkem; nemožné je také učinit mnohé, jako to dělaly řády. Staré vědění nedá se prostě již potřebovat. Neboť kdybychom je lidem podávali, tedy bychom způsobili právě to, co jsem nyní vykládal: probouzeli bychom v Člověku nižší instinkty. Je docela bez pochyb, že bychom to činili. Je například na světě dokonce jeden řád, který na tuto skutečnost stále poukazuje, aniž ale zná skutečný stav věci. Tento řád vede lidi beze všeho k poznání oněch tajemných bytostí, o kterých jsem mluvil. Ale všichni takoví lidé získávají ničivé instinkty, takže tento řád prostě ve skutečnosti způsobuje, že z něho pocházejí lidé s ničivými instinkty. On dokonce sám na tento stav věcí poukazuje, aniž ovšem vlastní stav věci skutečně zná a počítá s ním při svém počínání.

To je jedna věc, na kterou jsem musel upozornit. Máme tedy zde záclonu zakrývající přírodní tajemství (nákres).

Záclona představuje všechno, kam je možné dojít materialistickými metodami. Za ní leží pravý svět. Vstoupit do něho není tak jednoduchá věc. To mějme na mysli. - Na druhé straně leží náš lidský duševní život s myšlením, cítěním a chtěním. Ale jak vstupuje před vnitřní oko, jak jej zde prožíváme, je právě tak májová, jako je vnější příroda jenom májová. To není správná podoba našeho vnitřního života, který před duší samotnou se nám jeví jakožto myšlení,

cítění a chtění, nýbrž za myšlením, cítěním a chtěním leží teprve pravá skutečnost. Tak jako dnes přírodovědci instinktivně rozvíjejí názor, že příroda sama již poskytuje skutečnost, ale nanejvýš přijdou k atomismu, tak se také dnes snaží zástupci jistých náboženských společností vylíčit věc tak, jakoby to, co před duší stojí jakožto myšlení, cítění a chtění, bylo již skutečností, a jakoby lidé potom po smrti žili dále s tímto myšlením, cítěním a chtěním. Jako přírodovědci popisují máju přírodní, tak popisují zástupci určitých náboženských společností duševní máju a řídí v této věci zase instinktivně v určitém smyslu vývoj lidstva.

4

Víte, že již od středověku takzvaná trichotomie, trojdílnost člověka na tělo, duši a ducha, se stala kacířstvím v historické formě křesťanství. Od časného středověku byla kacířstvím. Poměrně raný křesťanský koncil odstranil ducha a člověk se od té doby dělí na tělo a duši. Bylo to něco hrozného, když ve středověku někdo mluvil o duchu, o trojnosti - to bylo to nejhorší kacířství, neboť duch byl odstraněn a tělo a duše zde byly postaveny jako dvojnost. To odpovídá snaze už v čísle pozorovat u člověka, co má význam jen pro tento svět; takže je zde skutečně tato tendence, o které jsem mluvil: držet člověka ve světě, který je vlastně jenom májou, protože lidé chtějí zůstat u myšlení, cítění a chtěním, které má povahu máji. Bere se pak na zřetel vlastně jen to, co se z přítomné in- kamace spotřebuje v *nejbližší* době mezi smrtí a novým zrozením. To, co se v člověku vytváří, aby se to objevilo zase v příští inkarnaci, nechává se docela nepovšimnuto.

Snad to schematicky nakreslím tímto způsobem: Dejme tomu, že zde nakreslím lidské tělo (červeně):

Kdybych nyní chtěl nakreslit to, co leží za lidským tělem, tedy bych to musel udělat takto - ovšem schematicky, leží to jaksí mimo lidské tělo, musel bych to tedy pravdivě namalovat sem; to by nebylo viditelné, to by člověk viděl, až kdyby pronikl konečky nervů; kdyby člověk nebral jako podklad světa atomy, nýbrž zde vyšel z těla svým zřením, tedy by došel tam, kde ničivé bytosti mají celého člověka obsazeného. A nyní chci v tom nakreslit duševno, které člověk nejprve ve fyzickém světě rozvíjí. To červené a to modré je to, co člověk zde vnímá: svou tělesnost a svou duševnost. Ale co zde žijeme mezi narozením a smrtí, vyvíjí to, co je ne- vnímatelné (žluté). To nám zůstává docela nevnímatelné. Když zemřeme, rozvíjíme svoje myšlení, cítění a chtěním stále dále. Toto se spotřebovává, a zatímco se to spotřebovává, rozvíjí se toto zde (žluté), co je nevnímatelné. Toto nevnímatelné se stává stále mocnějším a mocnějším mezi smrtí a novým narozením a stává se základem nového vtělení. Vtělíme se znovu s novým myšlením, cítěním a chtěním.

Když tedy nyní mluvíme o tom, co se zde na Zemi zjevuje naší duši, pak mluvíme o něčem, co pomine, co vůbec nejde spolu do příští inkarnace. Člověk zemře, vchází do nebe

nebo do pekla, a dál se už o něho nestaráme, poněvadž se nestaráme o to žluté, co jde dále k příští inkamaci. Můžeme říci, že zástupci různých náboženských společností dbají silně na to, aby nedali lidem přijít na toto žluté v jejich bytosti, aby jim nedali o tom nic vědět. A je možné říci, že oni tím slouží opět určitému správnému instinktu, který ale vlastně ukazuje ještě zřetelněji, než to ukazuje druhý instinkt, z kterého jednají přírodovědci, a to že v naší době ztratil již svou cenu.

Veškerá snaha zástupcu různých náboženských společností směřuje rozhodně k tomu, aby zahalovali skutečnost, že je duchovní svět, ke kterému patří nejnižší jádro naší bytosti, které je určeno k tomu, aby se objevovalo v opětovných pozemských životech a prodělávalo mezi nimi skutečně duchovní život. Zahalují to tak, že lidi utěšují tím, že to z duševnosti, co se využívá v myšlení, cítění a chtění, je už tak dost nesmrtelné.

5

Co zde pečovatelé o duše instinktivně činí a myslí, je to, že zase lidi zdržují od toho, aby přišli do styku s určitými bytostmi. Do světa, který je naším pravým nitrem, nemůžeme vniknout nikdy,

aniž bychom přišli do styku s určitými bytostmi, podobně jako přicházíme vylíčeným způsobem do styku s jinými bytostmi, když chceme nebo můžeme prorazit závoj přírody. Jenže tyto bytosti, se kterými nyní přijdeme do styku, jsou nižšího druhu.

Hleďte, když člověk tím, že se mu bez nutné opatrnosti vydají určité nauky, přijde do styku s určitými ničivými bytostmi za závojem přírody, pak se stává takovým, že si ničeho na světě neváží, a brzy se ukáže, že má radost z rozrušování, z ničení. Nemusí to být vždycky něco vnějšího, co ničí. Mnozí, u kterých se to stalo, ukazovali radost z toho, že druhé trápili, vydírali. Tyto vlastnosti vystoupí, ale nemůže se nikdy říci, že lidé s takovými vlastnostmi následkem svého svazku s ahrimanskými živelnými mocnostmi jsou sobečtí. Nemusejí vůbec být sobci, také jimi obyčejně nejsou. Činí to z docela jiného pudu, nežli z egoistického pudu. Činí to z rozkoše z rozrušování a rozrušují i tehdy, když z toho nemají ani to nejmenší. Bytosti, do jejichž sféry zde člověk přichází, jsou skutečně ničivé bytosti a pokoušejí a svádějí člověka k ničení.

Ty druhé bytosti, do jejichž sféry přijdeme, když přijdeme za závoj duševního života, jsou docela jiné povahy. Nemají vůbec žádnou zvláštní rozkoš v ničení. Vlastně vůbec neznají to, co se nazývá ničení. Ony mají zuřivou touhu tvořit, dát něčemu vznikat, mají ohromný pud k činnosti a vytváření. A také ony mají určité schopnosti, které jsou méně příbuzné našemu myšlení, trochu příbuznější našemu cítění a více příbuzné našemu chtění. Tady přicházíme do sféry, kde jsou bytosti, které jsou velice příbuzné našemu chtění, a to s nejušlechtlejšími stránkami našeho chtění - což je zvláštní. Když tedy vstoupíme do tohoto světa, aniž něco víme o tom, co ví zasvěcenec, totiž že jak za přírodním světem, tak také za duševním světem je duchovní svět, potom když svoje chtění pronikáme ideály, když rozvíjíme ušlechtilé zduchovněné chtění, pak toto ušlechtilé chtění vstupuje ve svazek právě s nižšími vlastnostmi těchto bytostí. do jejichž sféry přicházíme. Je tajemné přitažlivé pouto mezi ušlechtilou stránkou naší vůle a nižšími pudy a potřebami těchto bytostí.

Představte si, že někdo je ve styku s duchovním správcem (něm. Seelenpfleger), který mu poskytuje pro pěstování jeho duše útěchu nesmrtelnosti, hodnotu lidské duše, hodnotu božské podstaty atd. - tu může dojít k tomu, že nepatrným nárazem člověk, právě když byl ušlechtilým člověkem, pronikne duševní zahalení a přijde na tajemství myšlení, cítění a chtění. Ale přijde do oblasti těchto bytostí vůle a následkem toho začne ideální stránka jeho chtění přijímat smyslný charakter. A nyní prosím čtete s těmito průvodními slovy popisy mystiku a mystiček. Všimněte si, když čtete životopisy mystiků a mystiček, do jaké dusné atmosféry zde přicházíte. Pomyslete jen, jak zde nejvyšší ideály nabývají smyslového

charakteru. Připomínám vám jen silné zážitky mystiků a mystiček s jejich duševní nevěstou a duševním ženichem, kde mystické sjednocení u mystiček je jako smyslné spojení se Spasitelem, nebo u mystiků jako reálné spojení s duševní nevěstou, s Pannou Marií.

Je snahou těchto bytostí vůle, aby do našeho myšlení, do našich ideálů vlévaly to, co jinak známe jenom jako smyslnost. Je to těžké slovo, které tím vyslovuji. Tyto bytosti, do jejichž oblastí zde přicházíme, mají snahu (a taje z jejich stanoviska také docela dobrá), aby svoje smyslné instinkty vylévaly do našeho idealizovaného chtění. A je to pak takové, jakoby ve chtění naší hlavy, které jinak mělo určitou chladnost, žilo nyní dusné citění duchovního světa, což vystupuje často jako charakter vřelý, dusný mystiky. Před tím mají zástupci různých náboženských společností hrozný strach. Ničeho se nebojí zástupci jistých náboženských společností více, nežli těch, kdo v jejich věřící obci se ukáží jako mystici.

Je to skutečná Skylla a Charybda. Jestliže chceme skrze závoj přírody, přijdeme ke Skylle, k ahrimanským bytostem inteligence, které nás chtějí bohatě vybavit ničivými silami inteligence. Jestliže chceme skrze závoj duše, přijdeme k Charybdě s bytostmi vůle luciferského druhu, které nás chtějí bohatě vybavit duchovními výpary- duchovním dusnem a duchovními instinkty.

Duchovní řády, které chtěly zvláště pěstovat náboženský život, musely proto s určitým právem hledět, když se už v jejich středu vyskytli mystikové, aby nevystupovala tato mystika aspoň se svými stinnými stránkami. Proto zřídili jaksí také překážky proti vstupu do duchovních světů. Pomyslete jen, jak určité náboženské řády (nemyslím tajné řády, nýbrž náboženské řády) byly uvedeny do spojení s vnější prací, s takovou prací, která do lidské duše dává vnikat radosti z přírody, radosti ze všeho, co žije venku v přírodě. Ze Ákovéto řády, jestliže rozumely správnému principu, nechaly dělat vnější roční práci. Neboť ti, kdo takovéto řády založili, si řekli: To nejhorší, co můžeme udělat, je osamoceně lidi nechat vyvíjet k mystickému životu, a to mystickému životu v lenosti, ve vnější zahálce. - Přečtěte si různá, z lepších časů a z lepších řádů pocházející klášterní pravidla, všude tu uvidíte, jak na to, co jsem řekl, se plně bral ohled, jak se zde působilo proti mystickým výparům a proti mystickému dusnu vnější prací. - Nyní také pochopíte, proč dal Antonín Pavlovi konat práci samotnou, i když neměla vnější účel. Kdyby ho nechal, aby se položil a po léta pěstoval lenost, pak by se tento Pavel Prošťáček jistě stal docela smyslným mystikem.

Vidíte, že zde máme co činit s dvojností: S objektivním okultismem, který pokud je prostě vydán lidem, kteří pro to nejsou připraveni, udělá z lidí ničivé bytosti; a se subjektivní mystikou, která pokud je pěstována lidmi nebo prostě vzejde, udělá z idealistů sobce, sobce, s jakými se setkáváme v četných mysticích, kteří rozvíjejí jen rafinované sobectví, rafinovanou snahu o pěstování své duše. Přečtěte si životopisy mystiků a budete často nejhrozněji dotčeni duševním sobectvím, které v takových mysticích žije. Duchové, kteří slouží Ahrimanovi a do jejichž sféry se dostaneme, jestliže pěstujeme nikoli sobectví, nýbrž ničivost, jsou Skylla. do jejíhož dosahu přicházíme. Jestliže pěstujeme subjektivní mystiku luciferských duchů vůle, do jejichž dosahu přijdeme, pak přistoupí k nám z druhé strany Charybda. neboť ti pěstují velmi silně vnitřní sobectví, takže naše nitro se nám stává vlastním světem. To je dvojnost ve smyslovém světě - objektivní okultismus a subjektivní mystika. Obojí může mít svoje scestí.

Co z toho vyplývá? Z toho vyplývá, že když jsme chtěli založit duchovní vědu, nesměli jsme se nechat přitáhnout ani Skyllou ani Charybdou. nýbrž museli jsme jít prostředkem. Nemohli jsme pěstovat ani starý převzatý okultismus, ani jsme nesměli pěstovat staré převzaté formy mystiky. A zde máte ještě hlouběji pojata, co udává směr našemu duchovně-vědeckému proudu. Museli jsme se vystříhat obojího, objektivního okultismu ve starém smyslu, stejně jako subjektivní mystiky ve starém smyslu. Naše duchovní věda musela mít povahu, kterou se mohla vystříhat jak Skylly, tak Charybdy.

Chci vám vysvětlit základní povahu naší duchovní vědy, jakou musí mít, poněvadž se musí vystříhat obou úskalí. Ale přirozeně nemůžeme v přítomné době zabránit tomu, aby nedorozuměním přišli do našeho hnutí na jedné straně lidé, kteří vlastně hledají starý

objektivní okultismus, a na druhé straně aby sem přišli lidé, kteří hledají starou subjektivní mystiku. Obojí najdou u nás sotva to, co hledají. Ale domnívají se, že najdou to, co hledají, tím, že naší nauce dají jednoduše jiný smysl. Jaká musí být naše nauka a jak myji musíme pojímat, abychom správně pluli svou duchovní lodí života, abychom prošli mezi Skyllou a Charybdou, o tom chci pak mluvit ještě zítra.

GA 254